

Asia: VN/3870/2021

Lausuntopyyntö luonnoksista Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmä uudistukseen liittyviksi asetusmuutoksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan kommentit vankeudesta ja tutkintavankeudesta annettuihin asetuksiin ehdotetuista muutoksista

Yleistä

Lakiesitys henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta on eduskunnan käsittelyssä, eikä lausuntoa kirjoitettaessa ole tietoa lakiesitykseen mahdollisesti tulossa olevista muutoksista.

Asetuksissa esitetyt muutokset koskisivat keskeisiltä osiltaan hallintolain kanssa päällekkäisen sääntelyn poistamista, laeissa säädettyjen kirjaamisvelvollisuuksien sisältöä ja eräitä muita menettelysäännöksiä. Kriminaaliasiamiestoimintaan tulleen palautteen perusteella kirjaamisvelvollisuuksien tarkennukset ovat tarpeellisia. Ehdotetut muutokset selkiyttäisivät kirjaamiskäytäntöjä ja tekisivät niistä yhdenmukaisempia. Hallintolain säädösten poistaminen poistaa päällekkäisyyttä, samalla tarvitaan runsaasti koulutusta Rikosseuraamuslaitoksen päätöksentekijöille. Tietojärjestelmä kuitenkin rakentunee sellaiseksi, että asioissa edetään kronologisesti, jolloin tietojärjestelmä vaatii tiettyjen kirjausten tekemistä ja päätösasioissa päätöksen tekemistä ennen kuin pääsee eteenpäin. Myös asiakkaita tulee informoida muutoksista vähintään siten, että uudet lait ja asetukset ovat saatavilla vankiloiden kirjastoissa.

Lausunnonantajan kommentit vankeudesta ja tutkintavankeudesta annettuihin asetuksiin ehdotetuista muutoksista

Rangaistusajan suunnitelman sisältöön ehdotettavat muutokset ovat perusteltuja (15 §). Suunnitelman tulee sisältää tiedot asumisesta, työstä, koulutuksesta, opiskelusta sekä sosiaalista

tilannetta ja muita olosuhteita edistävistä tukitoimenpiteistä rangaistusaikana. Sosiaalinen tilanne pitää sisällään esimerkiksi taloudellisen tilanteen selvittämisen ja asiakkaan saamat palvelut, kuten sosiaalitoimen asiakkuus ja päihdehoidot? Hoito- ja kuntoutusjatkumoiden turvaamiseksi on tärkeää selvittää saadut palvelut jo suunnitelman tekovaiheessa. Lyhytaikaisvankien kohdalla tulee aloittaa vapautumisen valmistelu samoin jo tässä vaiheessa. Muissa tarvittavissa tiedoissa yhteydenpidosta vankilan ulkopuolella on tarpeellista mainita erikseen perhesuhteiden ylläpitäminen. Yhteistyö sosiaaliviranomaisten kanssa sosiaalihuoltolain mukaisesti turvaa monien vankien kohdalla suunnitelmallista vapautumista.

Suunnitelman seuranta yhdessä vangin kanssa on erittäin tärkeä muutos (16 §).

Poistumislupamenettelystä (vankeus asetuksen muutokset 47 § ja tutkintovankeus asetuksen muutokset 21 §) ehdotetaan jätettäväksi pois vangin ja tutkintovangin riittävä selvitys hakemuksensa tueksi, koska kyseessä on hallintolain mukainen menettely. Kaikki vangit ja tutkintovangit eivät tätä tiedä, joten on vaarana, että haetaan yhä useammin riittämättömillä perusteilla. Poistumisluvan ehtoihin esitetyt muutokset (vankeus asetuksen muutokset 48 §, tutkintovankeus asetuksen muutokset 21 §) ovat perusteltuja ja lisäävät vankien ja tutkintovankien oikeusturvaa. Pidämme tärkeänä mainintaa siitä, että poistumisluvan ehtojen rikkomisesta voidaan määrätä vankeuslain 15 luvussa tarkoitettu kurinpitorangaistus. Tulkitsemme, että tämä muutos tullaan tekemään tutkintovankeuslain vastaavaan lukuun. Poistumislupamatkojen kustannusten maksamismenettelystä olisi hyvä lisäys (50 §).

Järjestysrikkomuksesta tehtävään ilmoitukseen olisi esityksen mukaan kirjattava tieto siitä, mistä vankeuslain 15 luvun 3 §:n järjestysrikkomuksesta vankia epäillään (51 §). Muutos parantaisi vangin tiedonsaantia ja oikeusturvaa ja on siksi perusteltu.

Asiat, joista tulee tehdä päätös, tulee ilmoittaa selkeästi joko asetuksessa tai toissijaisesti ne on esitettävä tietojärjestelmässä siten, että päätöksen tekoa ei pysty ohittamaan.

Lausunnonantajan kommentit yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun asetukseen ehdotetuista muutoksista

Esitys selkeyttää ja yhdenmukaistaa yhdyskuntaseuraamusten kirjaamiskäytäntöjä.

Lausunnonantajan kommentit valvotusta koevapaudesta annettavasta asetuksesta

Esitetty asetus kumoaa aiemman voimassa olevan asetuksen valvotusta koevapaudesta. Voimassa olevan asetuksen 2 §:ssä säädetään menettelystä valvotun koevapauden edellytyksiä selvitettyäessä. Pykälä poistettaisiin, koska tältä osin sovelletaan hallintolain menettelysäännöksiä. 2 §:ssä on kuitenkin ollut valvotun koevapauden edellytysten selvittäminen vangin aloitteesta. Vangin aloite poistunee myös laista, joten vangit eivät saa helposti tietää oikeudestaan.

Päihteettömyyden valvonnan kirjaaminen täsmentää merkittävästi aiempaa säätelyä (4 §).
Velvollisuuksien rikkomisesta olisi esityksen mukaan kirjattava sekä ilmoitus että rikkomisen myös
velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä. Rikkomisen selvittämiseen olisi hyvä mainita myös muut
mahdolliset seuraamukset (huomautus, varoitus) kuin vankilaan toimittaminen (7 §). Sitomisen (9 §)
ja voimankäyttövälineiden (10 §) kirjaaminen esityksen mukaisesti on perusteltua.

Esitetty säätely yhdenmukaistaa kirjaamiskäytäntöjä eri asetusten välillä.

Lausunnonantajan kommentit yhdistelmärangaistukseen liittyvän valvonta-ajan täytäntöönpanosta annettavasta asetuksesta

Esitys selkeyttää ja yhdenmukaistaa yhdistelmärangaistukseen liittyvän valvonta-ajan
kirjaamiskäytäntöjä.

Sunikka Sanna
Kriminaalihuollon tukisäätiö